

บทบาทและการปฏิบัติตามบทบาทของผู้สูงอายุ
ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมตามหลักคำสอน
พระศาสนจักรคาทอลิก สำหรับชุมชนคริสตชน
กรณีศึกษาชมรมผู้สูงอายุ วัดนักบุญยอห์น บัปติสต์
แม่เฒ่า จังหวัดแม่ฮ่องสอน สังฆมณฑลเชียงใหม่

The Role of The Elderly in The Promotion of
Morality in Accordance with The Teaching of
The Catholic Church for Catholic Communities:
A Case Study of The Elderly Group of St.John
The Baptist Church, Maetho, Mae Hong Son,
Chiang Mai Dioces.

นนทชัย ริตู

* มหาบัณฑิตสาขาวิชาเทววิทยาจริยธรรม
วิทยาลัยแสงธรรม

บาทหลวง ดร.พิเชฐ แสงเทียน, เอส.เจ.

* อาจารย์ประจำคณะศาสนศาสตร์
สาขาวิชาเทววิทยาจริยธรรม วิทยาลัยแสงธรรม

บาทหลวง ผศ.ดร.ชาติชาย พงษ์ศิริ

* บาทหลวงในคริสตศาสนจักรโรมันคาทอลิก
สังกัดสังฆมณฑลจันทบุรี

* อธิการบดี วิทยาลัยแสงธรรม

ผศ.ดร.ลัดดาวรรณ ประสูตร์แสงจันทร์

* อาจารย์ประจำคณะศาสนศาสตร์
สาขาวิชาคริสตศาสนศึกษา วิทยาลัยแสงธรรม

Nontachai Ritoo

* Master of Arts Program in Moral Theology,
Saengtham College.

Rev.Dr.Pichet Saengthien, S.J.

* Lecturer, Faculty of Theology,
Moral Theology Program, Saengtham College.

Rev.Asst.Prof.Dr.Chartchai Phongsiri

* Reverend in Roman Catholic Church,
Chanthaburi Diocese.

* President of Saengtham College.

Asst.Prof.Dr.Laddawan Prasutsaengchan

* Lecturer, Faculty of Theology,
Christian Education Program, Saengtham College.

ข้อมูลบทความ

* รับบทความ 23 กันยายน 2563

* แก้ไข 2 พฤศจิกายน 2563

* ตอรับบทความ 14 พฤศจิกายน 2563

บทบาทและการปฏิบัติตามบทบาทของผู้สูงอายุในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม
ตามหลักคำสอนพระศาสนาจักรคาทอลิกสำหรับชุมชนคริสตชน กรณีศึกษาชมรมผู้สูงอายุ
วัดนักบุญยอห์น บัปติสต์ แม็โก จังหวัดแม่ฮ่องสอน สังกัดมณฑลเชียงใหม่

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงคุณภาพนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา 1) บทบาทและการปฏิบัติตามบทบาทของผู้สูงอายุในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมตามหลักคำสอนพระศาสนาจักรคาทอลิกแก่ชุมชนคริสตชน วัดนักบุญยอห์น บัปติสต์ แม็โก และ 2) แนวทางการส่งเสริมบทบาทและการปฏิบัติตามบทบาทของผู้สูงอายุในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมตามหลักคำสอนพระศาสนาจักรคาทอลิกสำหรับชุมชนคริสตชน วัดนักบุญยอห์น บัปติสต์ แม็โก กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุ วัดนักบุญยอห์น บัปติสต์ แม็โก จำนวน 8 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง และกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 8 คน เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง และประเด็นการสนทนากลุ่ม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม ใช้การวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า:

1. ผู้สูงอายุชมรมผู้สูงอายุ วัดนักบุญยอห์น บัปติสต์ แม็โก มีบทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่ชุมชนคริสตชน 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) การส่งเสริมและถ่ายทอดความเชื่อ โดยการถ่ายทอดความเชื่อ การเอาใจใส่อบรมสั่งสอน และการเป็นแบบอย่างด้านความเชื่อในการประกาศข่าวดี 2) การส่งเสริมความกล้าหาญ โดยการเป็นสักขีพยาน การอุทิศตน และการกล้าเผชิญความทุกข์ และความตายด้วยความวางใจในพระเจ้า 3) การส่งเสริมการเข้าร่วมในพิธีกรรมและการปฏิบัติศาสนกิจ โดยการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในพิธีกรรม แก่บารับศีล ร่วมกิจกรรมของชุมชนคริสตชน จาริกแสวงบุญ รำพึง และภาวนา 4) การส่งเสริมกิจกรรมภายในชุมชน โดยการอุทิศตน สร้างความสัมพันธ์อันดี สนับสนุนกิจกรรมของชุมชน และเปิดรับผู้อื่นด้วยความเคารพ 5) การส่งเสริมวัฒนธรรม ประเพณี โดยการรักษาวัฒนธรรมประเพณี ส่งเสริมการแต่งกายชุดประจำเผ่า ถ่ายทอด

เอกลักษณ์ ความรู้และภูมิปัญญาพื้นบ้านของชุมชน และปลูกจิตสำนึกในคุณค่าประวัติศาสตร์ของครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติ

2. แนวทางการส่งเสริมบทบาทและการปฏิบัติตามบทบาทของผู้สูงอายุในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมตามหลักคำสอนพระศาสนาจักรคาทอลิกแก่ชุมชนคริสตชน

2.1 ส่งเสริมให้กลุ่มผู้สูงอายุมีบทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมตามหลักคำสอนพระศาสนาจักรคาทอลิกแก่ชุมชนคริสตชนอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการเป็นแบบอย่างการถ่ายทอด ความเชื่อ และการเสริมสร้างความเชื่อให้กับลูกหลานและชุมชน

2.2 เปิดโอกาสให้กลุ่มผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบในพิธีกรรมและมีโอกาสไปร่วมฉลองวัด หรือฉลองในโอกาสพิเศษต่างๆ ที่วัดใกล้เคียงจัดขึ้น

2.3 สนับสนุนการร่วมมือกันระหว่างกลุ่มผู้สูงอายุและกลุ่มอื่นๆ เช่น เยาวชน ในการเสียสละอุทิศตนเพื่อส่วนรวม เช่น การเยี่ยมผู้ป่วย

2.4 ส่งเสริมให้กลุ่มผู้สูงอายุได้มีโอกาสในการแบ่งปัน ถ่ายทอดความรู้ ภูมิปัญญาแก่เยาวชน ชุมชน และสังคมในวงกว้างมากขึ้น เช่น ความสามารถในการเล่นเตหน่า การขับลำนำ การรำดาบ รำกระบอง การตัดเย็บเสื้อผ้า และการจักสาน

2.5 เปิดโอกาสให้กลุ่มผู้สูงอายุ มีส่วนร่วมและบทบาทในการพัฒนาชุมชน

2.6 จัดหาอุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุ เช่น รถเข็น (Wheelchair) สำหรับผู้สูงอายุที่มีข้อจำกัดในการเดินทาง

คำสำคัญ: บทบาท/ผู้สูงอายุ/คุณธรรมจริยธรรม/หลักคำสอนพระศาสนาจักรคาทอลิก/ชุมชนคริสตชน/ชมรมผู้สูงอายุ วัดนักบุญยอห์น บัปติสต์ แม่เฒ่า จังหวัดแม่ฮ่องสอน

บทบาทและการปฏิบัติตามบทบาทของผู้สูงอายุในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม
ตามหลักคำสอนพระศาสนจักรคาทอลิกสำหรับชุมชนคริสตชน กรณีศึกษาชมรมผู้สูงอายุ
วัดนักบุญยอห์น บัปติสต์ แมธโธ จังหวัดแม่ฮ่องสอน สังกัดมณฑลเชียงใหม่

Abstract

As the Qualitative Research, this research aims to study: 1) research the role of the elderly in promoting the Ethics according to the Catholic Church for local people of St. John the Baptist Church Maetho. And 2) study some recommendations to strengthen the role and to look for some practice of the elderly which is to promote the Ethics according to the Catholic Church for local people, St. John the Baptist Church Maetho. Informant group is 8 members of st. John Baptist Church Meatho and 8 experts. Research instruments are semi-structured interview and focus group discussion. Content analysis of the statics; includes frequency and percentage. Data analysis given by semi-structured interview and focus group discussion used content analysis and content synthesis.

The results were as follows:

1. The elderly group of St. John the Baptist Church Maetho has the role to promote the Ethics in the Catholic Church for local people in 5 parts; 1) Supporting and transferring the Faith by taking care, teaching and being a good model of Faith in the new evangelization. 2) Supporting encouraging to be a witness of devotion and daring to encounter with suffering and death by trusting in God. 3) Supporting of participating in the ritual and liturgical ceremony as supporting the participation in the liturgy, confession, communion, participating of activities of local people, making a pilgrimage, meditation and prayer. 4) Supporting activities of the community with total commitment, creating a good relationship, encouraging activities

of the community and opening to pay respect to other peoples. 5) Supporting culture and tradition by conservations, supporting to wear the traditional dress, transferring knowledge of folklore wisdom and creating awareness in the value of the history in family, community and country

2. Promotion of the Ethics according to the Catholic Church for local people

2.1 By supporting continuously the elderly in the role of the elderly to promote the Ethics according to the Catholic Church for local people, especially by transferring and supporting the faith to the descendants and community.

2.2 By opening widely to the elderly in the responsibility in the liturgy and joining in a celebration of church or nearby churches.

2.3 By supporting the participation of the elderly with other aged persons, such as youths, in the public devotion such as visiting the sick persons.

2.4 By supporting the elderly for sharing, transferring widely knowledge or folklore wisdom to the youth in their own community and the other community such as Tena-koo (Karen Guitar), singing the folk rhythm, sword dance, spear dance, weaving and basketry.

2.5 By opening widely to the elderly in the participation and the role to develop the community.

2.6 By providing facilities to the elderly such as wheelchair for the elderly who have limitations in travelling.

บทบาทและการปฏิบัติตามบทบาทของผู้สูงอายุในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม
ตามหลักคำสอนพระศาสนจักรคาทอลิกสำหรับชุมชนคริสตชน กรณีศึกษาชมรมผู้สูงอายุ
วัดนักบุญยอห์น บัปติสต์ แม่เฒ่า จังหวัดแม่ฮ่องสอน สังกัดเขตมิสซังเชียงใหม่

Keyword:

- Role
- Elderly
- Moral and Ethics/
- The Teaching of The Catholic Church
- Catholic Communities
- The Elderly Group of St.John The Baptist Church,
Maetho, Mae Hong Son, Chiang Mai Dioces.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ผู้สูงอายุคือ “ความทรงจำที่มีชีวิตของครอบครัว” (AMORIS LAETITIA: ข้อ 193) เป็นความทรงจำที่ส่งต่อไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง ให้เห็นถึงความต่อเนื่องของชนรุ่นต่างๆ และแสดงให้เห็นถึงการพึ่งพิงกันอย่างน่าอัศจรรย์ในการแลกเปลี่ยนพระพร เพราะผู้สูงอายุนั้นได้นำเอาคุณค่าทางศาสนาและศีลธรรม ซึ่งเป็นความอุดมของชีวิตจิตให้แก่ชุมชนคริสตชนครอบครัว และสังคมโลก (คณะกรรมการคาทอลิกเพื่อผู้สูงอายุ, 2003)

ในปัจจุบัน ความเจริญก้าวหน้าในด้านเทคโนโลยีได้มีการพัฒนาอย่างรวดเร็วเกือบทุกด้าน ซึ่งความก้าวหน้าทางด้านการแพทย์และสาธารณสุขเป็นอีกปัจจัยหนึ่ง ที่ช่วยให้ชีวิตของมนุษย์ดีขึ้น การคิดค้นนวัตกรรมใหม่ๆ วิธีการใหม่ๆ ที่ช่วยในการเยียวยาและการรักษา มีผลทำให้มนุษย์มีอายุที่ยืนยาวขึ้นและมีสุขภาพอนามัยที่ดีขึ้นอย่างมากอีกด้วย และข้อมูลของสหประชาชาติ (ยูเอ็น) ระบุว่า เมื่อปี พ.ศ. 2493 ประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปทั่วโลกมีอยู่ประมาณ 205 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2555 เพิ่มขึ้นเป็น 810 ล้านคน และคาดว่าจะเพิ่มเป็นมากกว่า 1,000 ล้านคนภายในปี พ.ศ. 2565 และพอถึง ปี พ.ศ. 2593 จำนวนประชากรโลกวัย 60 ขึ้นไป จะเพิ่มขึ้นอีกเป็น 2 เท่าตัวคือมากถึง 2,000 ล้านคน (โลก

กับความท้าทายของสังคมผู้สูงอายุ: 2551) สำหรับประเทศไทยนั้น สำนักสถิติแห่งชาติ (National Statistical Office) ได้ระบุถึงสถิติของผู้สูงอายุจากการสำรวจประชากรไทยที่มีจำนวนทั้งหมด 67.6 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2560 เป็นชาย 33 ล้านคน และหญิง 34.6 ล้านคน ประชากร 60 ปีขึ้นไปมีจำนวน 11.3 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 16.7 ของประชากรทั้งหมด และตามการคาดประมาณประชากรของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้มีการประมาณไว้ว่าในปี พ.ศ. 2564 นั้น ประเทศไทยจะเข้าสู่ “สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์” (Complete aged society) ในสัดส่วนร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมด และในปี พ.ศ. 2574 ประเทศไทยจะเข้าสู่ “สังคมสูงวัยระดับสุดยอด” (Super aged society) เมื่อประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มีสัดส่วนสูงถึง ร้อยละ 28 ของประชากรทั้งหมด (กุลพรภัสร์ จิระประไพ, 2561) และองค์การอนามัยโลกมีการประเมินว่า ในปี พ.ศ. 2583 ประเทศไทยจะมีสัดส่วนจำนวนผู้สูงอายุมากที่สุดในโลก ในขณะที่เทคโนโลยีในด้านต่างๆ รอบตัวมนุษย์เจริญก้าวหน้ามากขึ้นอย่างรวดเร็ว แต่ความเจริญทางด้านคุณธรรมศีลธรรมในตัวมนุษย์ดูจะสวนทางกันอย่างมากเช่นเดียวกัน ดังจะเห็นได้จากข่าวการปล้นฆ่า ทะเลาะวิวาท ทำร้าย โกง

บทบาทและการปฏิบัติตามบทบาทของผู้สูงอายุในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม
ตามหลักคำสอนพระศาสนจักรคาทอลิกสำหรับชุมชนคริสตชน กรณีศึกษาชมรมผู้สูงอายุ
วัดนักบุญยอห์น บัปติสต์ แม่เฒ่า จังหวัดแม่ฮ่องสอน สังฆมณฑลเชียงใหม่

คอร์ปชั่น ฯลฯ ในสื่อต่างๆ เป็นประจำทุกวัน แสดงถึงความตกต่ำ ทางด้านคุณธรรมจริยธรรมของผู้คนในสังคม ไม่ว่าจะเป็นนับถือศาสนาใดก็ตาม การที่จะอบรมสั่งสอนให้บุคคลในสังคมในยุคปัจจุบันมีคุณธรรมจริยธรรมตามหลักคำสอนของศาสนา ย่อมเป็นสิ่งที่สำคัญ และเป็นความต้องการจำเป็นที่มาเป็นอันดับต้นๆ ในการพัฒนามนุษย์ในยุคปัจจุบัน บุคคลที่จะมีบทบาท ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้แก่บุคคลในครอบครัวและชุมชนได้อย่างดี กลุ่มหนึ่งก็คือ กลุ่มผู้สูงอายุ เพราะเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับบุคคลในครอบครัวและชุมชนมากที่สุด เป็นผู้ถึงพร้อมด้วยคุณวุฒิและวัยวุฒิ เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ มองเห็นชีวิต ความเป็นมา เป็นไปของชุมชนยาวนานกว่ากลุ่มอื่น

ในเว็บไซต์ Pope Report (2015: ออนไลน์) ได้พูดถึงมุมมองของพระศาสนจักรสากลในยุคปัจจุบัน ซึ่งพระสันตะปาปาฟรังซิสเรียกร้องให้ดูแลเอาใจใส่และเคารพในคุณค่าและศักดิ์ศรีของผู้สูงอายุทุกคน เพราะผู้สูงอายุคือ “คลังปัญญาของสังคม” และพระสันตะปาปายังได้พูดถึงบทบาทของผู้สูงอายุ ในปัจจุบันว่าผู้สูงอายุคือช่วงเวลาแห่งพระหรรษทาน ซึ่งพระเจ้าได้ทรงเรียกพวกเขาให้ปกป้องรักษาความเชื่อและส่งต่อความเชื่อให้กับบรรดาลูกหลาน และพระสันตะปาปายังกล่าวถึงจุดยืนของพระศาสนจักรว่า “พระศาสนจักรจะเดิน

เคียงข้างผู้สูงอายุด้วยความสำนึกในพระคุณและความรักที่ท่านเหล่านั้นมีให้”

ในพระศาสนจักรท้องถิ่นนั้น แผนกสุขภาพอนามัย คณะกรรมการคาทอลิกเพื่อการพัฒนาสังคม (Catholic Commission for Social Development Desk for Health Pastoral Care - CHC) ได้จัดตั้งคณะอนุกรรมการคาทอลิกเพื่อผู้สูงอายุ ในวันที่ 29 ธันวาคม พ.ศ. 2533 โดยมีชื่อเป็นทางการว่า “ชมรมเครือข่ายผู้สูงอายุคาทอลิกแห่งประเทศไทย” เพื่อให้วัดคาทอลิกทุกแห่งจัดตั้งกลุ่มผู้สูงอายุในแต่ละวัด และการจัดตั้งกลุ่มผู้สูงอายุในสังฆมณฑลต่างๆ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการอภิบาลผู้สูงอายุ ในด้านต่างๆ และส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้เข้ามามีส่วนร่วมในงานของพระศาสนจักรและกิจกรรมอันเป็นประโยชน์ต่อสังคม อีกทั้งยังเป็นการร่วมมือและประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศ เพื่อจะได้ปฏิบัติงานอย่างเข้มแข็งและดำเนินงานเป็นไปในทิศทางเดียวกันตามเจตนารมณ์ ของพระศาสนจักร

วัดนักบุญยอห์น บัปติสต์ แม่เฒ่า ของสังฆมณฑลเชียงใหม่ เป็นวัดหนึ่งที่ทำให้ความสำคัญกับการอภิบาลผู้สูงอายุและการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีบทบาทต่อชุมชน อีกทั้งมีการจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุ โดยมีชื่อว่า “ชมรมผู้สูงอายุโบสถ์นักบุญยอห์น บัปติสต์ แม่เฒ่า” ซึ่งเป็น

ความร่วมมือกันทั้งทางศาสนา และทางภาครัฐ ได้แก่ หน่วยงานสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ในโครงการขับเคลื่อนและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ต้องการให้รับมือกับการเปลี่ยนแปลงของโลก และเสริมสร้างสุขภาพที่ดีให้อยู่คู่ชุมชนได้อย่างมีพลัง โดยมีคำขวัญว่า “สูงวัย สูงคุณค่า” การรวมกลุ่มกันนี้เป็นการให้เห็นภาพของผู้สูงอายุที่เป็นผู้รักษาความทรงจำที่มีร่วมกัน เพื่อเป็นผู้ที่ชี้นำชีวิตสังคม เพราะจากประสบการณ์ความเป็นผู้ใหญ่ของผู้สูงอายุนั้น ทำให้ผู้สูงอายุเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตที่ดี และเป็นผู้ให้คำแนะนำคำชี้แนะในด้านต่างๆ ให้กับบุตรหลานหรือบุคคลในครอบครัว ชุมชน โดยเฉพาะในเรื่องของการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณธรรมจริยธรรม ผู้สูงอายุจึงได้รับการยกย่องให้เป็น “สารานุกรมแห่งปรีชาญาณ ที่มีชีวิต” “ผู้รักษาทรัพย์สมบัติล้ำค่าของประสบการณ์และจิตวิญญาณของมนุษย์” หนังสือบุตรสิริากล่าวให้เห็นถึงความสำคัญของผู้สูงอายุว่า “จงอย่ามองข้ามคำสั่งสอนของบรรดาผู้อาวุโส เพราะเขา ก็เรียนรู้มาจากบรรพบุรุษ” “ท่านจงไปอยู่ในกลุ่มของบรรดาผู้อาวุโส ถ้าผู้ใดมีปรีชาญาณ ก็จงไปอยู่ใกล้ชิดกับเขา” “สิ่งที่น่าชื่นชมยิ่งคือ ปรีชาญาณของผู้ชรา การรู้จักไตร่ตรองและการตัดสินใจ มงกุฏของผู้ชรา คือ ประสบการณ์มากมาย ความภูมิใจของเขา

คือ ความยำเกรงองค์พระผู้เป็นเจ้า” (บสร 8:9; 6:34; 25:5-6) (John Paul II, 1999: online)

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่อง “บทบาทและการปฏิบัติตามบทบาทของผู้สูงอายุในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ตามหลักคำสอนพระศาสนจักรคาทอลิกแก่ชุมชนคริสตชน กรณีศึกษาชมรมผู้สูงอายุวัดนักบุญยอห์น บัปติสต์ แม่โถ จังหวัดแม่ฮ่องสอน สังคมชนบท เชียงใหม่” ซึ่งเป็นชมรมผู้สูงอายุที่มีความเข้มแข็งและสมาชิกทั้งหมดเป็นชนเผ่าปกากะญอทั้งหมด อีกทั้งชมรมผู้สูงอายุนี้ยังมีลักษณะเด่นในด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมศาสนาและความเชื่อ ศิลปวัฒนธรรมของชนเผ่าและการอนุรักษ์ธรรมชาติอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

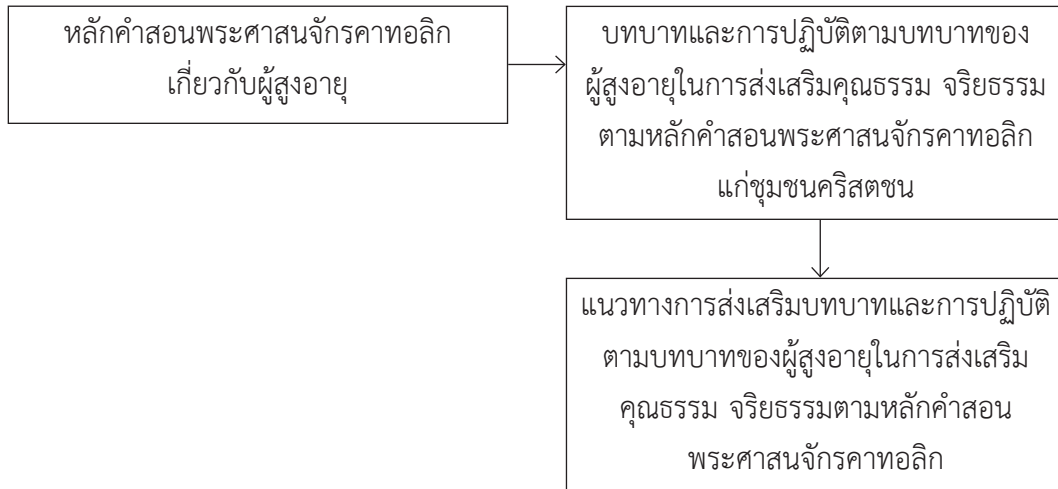
2.1 เพื่อศึกษาบทบาทและการปฏิบัติตามบทบาทของผู้สูงอายุในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ตามหลักคำสอนพระศาสนจักรคาทอลิกแก่ชุมชนคริสตชน วัดนักบุญยอห์น บัปติสต์ แม่โถ

2.2 เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมบทบาทและการปฏิบัติตามบทบาทของผู้สูงอายุในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ตามหลักคำสอนพระศาสนจักรคาทอลิกแก่ชุมชนคริสตชน วัดนักบุญยอห์น บัปติสต์ แม่โถ

บทบาทและการปฏิบัติตามบทบาทของผู้สูงอายุในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม
ตามหลักคำสอนพระศาสนาจักรคาทอลิกสำหรับชุมชนคริสตชน กรณีศึกษาชมรมผู้สูงอายุ
วัดนักบุญยอห์น บัปติสต์ แม่เฒ จังหวัดแม่ฮ่องสอน สังกัดมณฑลเชียงใหม่

ขอบเขตของการวิจัย

1. กรอบแนวความคิด

2. ขอบเขตด้านกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

2.1 ประชากร คือ บุคคลซึ่งมีอายุเกิน 60 ปีขึ้นไปในหมู่ที่ 3 บ้านแม่เฒกลาง และเป็นสมาชิกของชมรมผู้สูงอายุ วัดนักบุญยอห์น บัปติสต์ แม่เฒ ซึ่งมีสมาชิกจำนวน 65 คน

2.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาบทบาทของกลุ่มผู้สูงอายุ ในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมแก่ชุมชนคริสตชน ตามหลักคำสอนพระศาสนาจักรคาทอลิก ตามวัตถุประสงค์ข้อ 1 คือ 1) ประธานชมรมผู้สูงอายุ จำนวน 1 คน 2) ผู้สูงอายุ ที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุวัดนักบุญยอห์น บัปติสต์ แม่เฒด้วย จำนวน 7 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง

2.3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาแนวทางการส่งเสริมบทบาทของผู้สูงอายุ ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่ชุมชนคริสตชน ตามวัตถุประสงค์ข้อ 2 คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 8 คน โดยวิธีเลือกแบบเจาะจง ตามบทบาทหน้าที่ ประกอบด้วย 1) เจ้าอาวาสวัดนักบุญยอห์นบัปติสต์ แม่เฒ จำนวน 1 คน 2) ประธานชมรมผู้สูงอายุ จำนวน 1 คน 3) ผู้สูงอายุ ที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุวัดนักบุญยอห์น บัปติสต์ แม่เฒด้วย จำนวน 1 คน 4) ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 1 คน 5) ประธานสภาภิบาล วัดนักบุญยอห์น บัปติสต์ แม่เฒ

จำนวน 1 คน 6) ครูคำสอน วัดนักบุญยอห์น บัปติสต์ แม่โถ จำนวน 1 คน 7) เจ้าหน้าที่ของ องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 1 คน และ 8) เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ตำบลแม่โถ จำนวน 1 คน

นิยามศัพท์เฉพาะ

บทบาท หมายถึง การปฏิบัติตามสิทธิหน้าที่ ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมตามหลักคำสอนพระศาสนจักรคาทอลิกแก่ชุมชนคริสตชน ใน 5 ด้านประกอบด้วย 1) การส่งเสริมและถ่ายทอดความเชื่อ 2) การส่งเสริมความกล้าหาญ 3) การส่งเสริมการเข้าร่วมในพิธีกรรมและปฏิบัติศาสนกิจ 4) การส่งเสริมกิจกรรมภายในชุมชนคริสตชน และ 5) การส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณี

ผู้สูงอายุ หมายถึง บุคคลซึ่งมีอายุเกิน 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป และเป็นสมาชิกของชมรมผู้สูงอายุโบสถ์นักบุญยอห์น บัปติสต์ แม่โถ ซึ่งมีสมาชิกจำนวน 65 คน

คุณธรรม จริยธรรม ตามหลักคำสอนพระศาสนจักรคาทอลิก หมายถึง หลักของความดีความงาม ความถูกต้อง ซึ่งจะแสดงออกมาโดยการกระทำ ทางกาย วาจาและจิตใจของแต่ละบุคคล ตามหลักคำสอนของศาสนาคริสต์ นิกายโรมันคาทอลิก

ชุมชนคริสตชน หมายถึง คริสตชนในหมู่บ้านแม่โถกลาง ตำบลแม่โถ อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ชมรมผู้สูงอายุโบสถ์นักบุญยอห์น บัปติสต์ แม่โถ จังหวัดแม่ฮ่องสอน หมายถึง กลุ่มบุคคลของโบสถ์นักบุญยอห์น บัปติสต์ แม่โถ ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลเฉพาะผู้สูงอายุที่อยู่อาศัยอยู่ในหมู่ที่ 3 หมู่บ้านแม่โถกลาง ตำบลแม่โถ อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน และเป็นสมาชิกของชมรมผู้สูงอายุโบสถ์นักบุญยอห์น บัปติสต์ แม่โถ และกลุ่มบุคคลนี้ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นชมรมอย่างเป็นทางการจากสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ประจำจังหวัดแม่ฮ่องสอน เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม พ.ศ. 2558 และได้เข้าร่วมโครงการโรงเรียนผู้สูงอายุของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

สังฆมณฑลเชียงใหม่ หมายถึง เขตการปกครองของศาสนาคริสต์ นิกายโรมันคาทอลิก มีอาณาเขตครอบคลุม 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดลำปาง จังหวัดลำพูน และจังหวัดแม่ฮ่องสอน

บทบาทและการปฏิบัติตามบทบาทของผู้สูงอายุในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม
ตามหลักคำสอนพระศาสนจักรคาทอลิกสำหรับชุมชนคริสตชน กรณีศึกษาชมรมผู้สูงอายุ
วัดนักบุญยอห์น บัปติสต์ แม่เฒ่า จังหวัดแม่ฮ่องสอน สังกัดมณฑลเชียงใหม่

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi – Structured interview) จำนวน 1 ชุด เพื่อการศึกษาบทบาทและการปฏิบัติตามบทบาทของผู้สูงอายุในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ตามหลักคำสอนพระศาสนจักรคาทอลิกแก่ชุมชนคริสตชน
2. ประเด็นการสนทนากลุ่มเพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริม บทบาทและการปฏิบัติตามบทบาทของผู้สูงอายุ ในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมแก่ชุมชนคริสตชน

การสร้างและการพัฒนาเครื่องมือ

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้ในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย
2. นำข้อมูลที่ได้ศึกษามาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) และประเด็นการสนทนากลุ่ม
3. นำแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง และประเด็นการสนทนากลุ่ม ที่ได้สร้างขึ้นเพื่อนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 คน เพื่อตรวจสอบ พิจารณา และแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

4. นำแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างไปใช้ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล และประเด็นการสนทนากลุ่มไปใช้ในการสนทนากลุ่มกับผู้ทรงคุณวุฒิ

การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้

1. การวิเคราะห์ข้อมูล มีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้
 - 1.1 ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบทบทวนความครบถ้วนของข้อมูลที่ได้รับ
 - 1.2 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้รับมาวิเคราะห์สังเคราะห์ และเรียบเรียงอย่างเป็นระบบ
2. สถิติที่ใช้
 - 2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ใช้ค่าความถี่ (Frequencies) ค่าร้อยละ (Percentage: %)
 - 2.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และจากการสนทนากลุ่ม ใช้ค่าความถี่ (frequencies) ทางความคิดเห็นมาประกอบการวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหา (content analysis and content synthesis)

ผลการวิจัย

1. ผู้สูงอายุชมรมผู้สูงอายุ วัดนักบุญยอห์น บัปติสต์ แม่เฒ่า มีบทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่ชุมชนคริสตชน 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) การส่งเสริมและถ่ายทอดความเชื่อ โดยการถ่ายทอดความเชื่อ การเอา

ใจใส่อบรมสั่งสอน และการเป็นแบบอย่างด้านความเชื่อใน การประกาศข่าวดี 2) การส่งเสริมความกล้าหาญ โดยการเป็นสักขีพยาน การอุทิศตนและการกล้าเผชิญความทุกข์ และความตายด้วยความวางใจในพระเจ้า 3) การส่งเสริมการเข้าร่วมในพิธีกรรมและการปฏิบัติศาสนกิจ โดยการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในพิธีกรรม แก้วบาป รับศีล ร่วมกิจกรรมของชุมชนคริสตชน จาริกแสวงบุญ รำพึง และภาวนา 4) การส่งเสริมกิจกรรมภายในชุมชน โดยการอุทิศตน สร้างความสัมพันธ์อันดี สนับสนุนกิจกรรมของชุมชน และเปิดรับผู้อื่นด้วยความเคารพ 5) การส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณี โดยการรักษาวัฒนธรรมประเพณี ส่งเสริมการแต่งกายชุดประจำเผ่า ถ่ายทอดเอกลักษณ์ ความรู้และภูมิปัญญาพื้นบ้านของชุมชน และปลูกจิตสำนึกในคุณค่าประวัติศาสตร์ของครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติ

2. แนวทางการส่งเสริมบทบาทและการปฏิบัติตามบทบาทของผู้สูงอายุในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมตามหลักคำสอนพระศาสนจักรคาทอลิกแก่ชุมชนคริสตชน

2.1 ส่งเสริมให้กลุ่มผู้สูงอายุมีบทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมตามหลักคำสอนพระศาสนจักรคาทอลิกแก่ชุมชนคริสตชนอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านคุณธรรม การถ่ายทอดความเชื่อ และการเสริมสร้างความเชื่อให้กับลูกหลานและชุมชน

2.2 เปิดโอกาสให้กลุ่มผู้สูงอายุได้มีส่วนรับผิดชอบในพิธีกรรม และมีโอกาสไปร่วมฉลองวัดหรือฉลองในโอกาสพิเศษต่างๆ ที่วัดใกล้เคียงจัดขึ้น

2.3 สนับสนุนการร่วมมือกันระหว่างกลุ่มผู้สูงอายุและกลุ่มอื่นๆ เช่น กลุ่มเยาวชน เป็นต้น ในการเสียสละอุทิศตนเพื่อส่วนรวม เช่น การเยี่ยมผู้ป่วย

2.4 ส่งเสริมให้กลุ่มผู้สูงอายุได้มีโอกาสในการแบ่งปัน ถ่ายทอดความรู้ ภูมิปัญญา แก่เยาวชน ชุมชน และสังคมในวงกว้างมากขึ้น เช่น ความสามารถในการเล่นเทรนา การขับลำนำ การรำดาบ รำกระบอง การตัดเย็บเสื้อผ้า และการจักสาน

2.5 เปิดโอกาสให้กลุ่มผู้สูงอายุ มีส่วนร่วมและมีบทบาทในการพัฒนาชุมชน

2.6 จัดหาอุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุ เช่น รถเข็น (Wheelchair) สำหรับผู้สูงอายุที่มีข้อจำกัดในการเดินทาง

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาเรื่องบทบาทและการปฏิบัติตามบทบาทของผู้สูงอายุในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมตามหลักคำสอนพระศาสนจักรคาทอลิกแก่ชุมชนคริสตชน กรณีศึกษาชมรมผู้สูงอายุ วัดนักบุญยอห์น บัปติสต์ แม่โจ จังหวัดแม่ฮ่องสอน สังคมชนเผ่าเชียงใหม่ มีประเด็นสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

บทบาทและการปฏิบัติตามบทบาทของผู้สูงอายุในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม
ตามหลักคำสอนพระศาสนจักรคาทอลิกสำหรับชุมชนคริสตชน กรณีศึกษาชมรมผู้สูงอายุ
วัดนักบุญยอห์น บัปติสต์ แม่เฒ่า จังหวัดแม่ฮ่องสอน สังกัดมณฑลเชียงใหม่

1. บทบาทด้านการส่งเสริมและถ่ายทอดความเชื่อ จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล สรุปได้ว่า ชมรมผู้สูงอายุ วัดนักบุญยอห์น บัปติสต์ แม่เฒ่า จังหวัดแม่ฮ่องสอน สังกัดมณฑลเชียงใหม่ ได้ปฏิบัติตามบทบาทที่ 1 การส่งเสริมและถ่ายทอดความเชื่อให้แก่ชุมชนคริสตชน โดยการถ่ายทอดความเชื่อ การเอาใจใส่ต่อความเชื่อ การอบรมสั่งสอนให้รู้จักติดตามพระเยซูคริสตเจ้า และการเป็นแบบอย่างที่ดีในความเชื่อนั้น เป็นการแสดงออกโดยผ่านทาง การเข้าวัด การร่วมมิสซา การสวดภาวนา และการเป็นตัวอย่าง ซึ่งเป็นการเน้นให้ลูกหลานคิดถึงพระเจ้าเสมอทั้งลูกหลานที่อยู่ในหมู่บ้าน หรือลูกหลานที่ไปเรียนหรือไปทำงานที่อื่น และจะตักเตือนให้คิดถึงพระเจ้าในทุกกิจการต่างๆ ของชีวิต ส่วนการแพร่ธรรม การประกาศข่าวดีแก่ผู้สูงอายุและวัยอื่นๆ นั้น ได้ใช้โอกาสในการประชุมร่วมกันของชมรมผู้สูงอายุ โดยผ่านทาง การแบ่งปันพระวาจา การเป็นวิทยากร และการพูดคุยกันระหว่างผู้สูงอายุด้วยกัน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะวัฒนธรรมความเป็นอยู่ของครอบครัวไทยในสมัยปัจจุบัน ยังมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดระหว่างพ่อแม่ปู่ย่าตายายและลูกหลาน รวมทั้งความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างญาติพี่น้องหรือเพื่อนบ้านใกล้เคียง โดยเฉพาะในสังคมชนบทอย่างชุมชนแม่เฒ่า ปู่ย่าตายาย ผู้สูงอายุมีโอกาส

ได้อยู่ใกล้ชิดลูกหลาน ได้ถ่ายทอดความเชื่อที่ตนเองมีสู่ลูกหลานเหมือนที่ตนเองก็ได้รับการถ่ายทอดความเชื่อมาจากรุ่นพ่อแม่ปู่ย่าตายายเช่นเดียวกัน เป็นการถ่ายทอดโดยคำกล่าวสอน การปลุกฝัง หรือการเป็นแบบอย่างของผู้สูงอายุ จึงเป็นสิ่งที่มีความค่าและเป็นประโยชน์ต่อครอบครัวและสังคม การส่งเสริมและถ่ายทอดความเชื่อนั้น จึงเป็นสิ่งที่สำคัญมากสำหรับชุมชนคริสตชนดั้งเดิมที่ได้รับความเชื่อ แบบอย่างของผู้สูงอายุจึงเป็นการตระหนักถึงบทบาทที่เหมือนกับอับราฮัมที่เป็น “บิดาแห่งความเชื่อ” ที่มีความเชื่อจนยอมแม้แต่จะถวายบุตรชายแด่พระเจ้า (ปฐม 22:1-19) และการยอมถวายทุกสิ่งนี้แหละจึงเป็น “ตัวอย่างของความเชื่อ” (ทศไนย์ คมกฤษ, 2012) และตามที่พระสมณลิขิตถึงผู้สูงอายุ (Letter to the Elderly) ได้เน้นย้ำว่าชุมชนคริสตชนจะได้รับประโยชน์จากผู้สูงอายุ เช่น “การประกาศข่าวดี” ซึ่งในหลายครอบครัวนั้น ผู้สูงอายุมีบทบาทในการเป็นผู้สอน ความเชื่อให้กับลูกหลาน (คณะกรรมการคาทอลิกเพื่อผู้สูงอายุ, 2003) การสอนความเชื่อจึงออกมาในรูปแบบของการบอกกล่าวตักเตือน การอบรมสั่งสอน การเอาใจใส่ต่อความเชื่อ และสิ่งที่สำคัญที่สุดคือ “การเป็นแบบอย่างของความเชื่อ” เช่นเดียวกับอับราฮัมซึ่งในพระสมณลิขิตเตือนใจ “จงชื่นชมยินดีเถิด” (Gaudete et Exsultate) ยังได้กล่าวว่า

“บุคคลใดที่เป็นพ่อแม่ และปู่ย่าตายาย” (ผู้สูงอายุ) เขาย่อมเป็นผู้ศักดิ์สิทธิ์ได้โดยการมีความมานะในการอบรมสั่งสอนลูกหลานให้รู้จักติดตามพระคริสตเจ้า (GE.14) ดังนั้น บทบาทของผู้สูงอายุในชมรมจึงแสดงออกมาในแนวทางของคำสอนพระศาสนจักร และแสดงออกมาเป็นรูปธรรมในชุมชนด้วย สอดคล้องกับในเอกสารพระศาสนจักรเรื่องศักดิ์ศรีของผู้สูงอายุและภารกิจในพระศาสนจักรและในโลก (The Dignity of Older People and Their Mission in the Church and in the World) ที่ได้รับเสริมว่า “บรรดาผู้สูงอายุไม่เพียงแต่เป็นผู้รับการดูแลอภิบาลจากพระศาสนจักรเท่านั้น แต่ยังเป็นผู้แพร่ธรรมที่ไม่มีใครทดแทนได้ โดยเฉพาะคนที่อยู่ในวัยเดียวกัน เพราะไม่มีใครคุ้นเคยกับปัญหาและความรู้สึกเท่าผู้สูงอายุด้วยกันเอง นี่จึงเป็น การประกาศพระวรสารโดยตรงแก่ผู้อื่น และแก่ชนรุ่นใหม่ คือ รุ่นลูกและรุ่นหลาน” (Pontifical Council for the Laity documents, 1998) ดังนั้น การแพร่ธรรมโดยเฉพาะการถ่ายทอด ความเชื่อให้แก่คริสตชนจึงเป็นบทบาทที่ผู้สูงอายุ ได้ตระหนักและปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ทั้งในชมรมผู้สูงอายุ และแก่ชุมชนคริสตชน เป็นแบบอย่างที่จะส่งเสริมให้บรรดาบุตรหลานตระหนักในเรื่องดังกล่าว เพื่อจะได้แพร่ธรรมผ่านทาง การดำเนินชีวิตในแต่ละวันด้วยกัน

2. บทบาทด้านการส่งเสริมความกล้าหาญ จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล สรุปได้ว่า ชมรมผู้สูงอายุ วัดนักบุญยอห์น บัปติสต์ แม่โถ จังหวัดแม่ฮ่องสอน สังฆมณฑลเชียงใหม่ ได้ปฏิบัติตามบทบาทที่ 2 การส่งเสริมความกล้าหาญ ให้แก่ชุมชนคริสตชน ผู้สูงอายุได้ส่งเสริมการเป็นสักขีพยานถึงความหวัง โดยการเป็นสักขีพยานถึงความหวังและความรักของพระเจ้า มีความหวังในชีวิตหลังความตายหรือในโลกหน้าที่จะไปอยู่กับพระเจ้าในสวรรค์ ส่วนการเป็นสักขีพยานถึงความรักนั้น จะส่งเสริมให้ลูกหลานมีความรักต่อพระเจ้าและต่อเพื่อนพี่น้องด้วยกัน นอกจากนั้นยังส่งเสริมความกล้าหาญในการอุทิศตน เสียสละ ช่วยเหลือผู้อื่น ผู้เจ็บป่วย โดยการไปเยี่ยมเยียน การไปแบ่งปันของ การสวดภาวนา และการช่วยเหลือด้านปัจจัยต่างๆ เท่าที่ตนเองมีความสามารถ และเมื่อต้องเผชิญกับความทุกข์ยาก ผู้สูงอายุจะส่งเสริมความกล้าเผชิญและยอมรับความทุกข์ด้วยความอดทน โดยการให้มีความเชื่อและความไว้วางใจในพระ ฝากความทุกข์ ความเจ็บป่วยไว้ในพระหัตถ์ของพระเจ้า และไม่ลืมสวดภาวนา อีกทั้งผู้สูงอายุยังได้ส่งเสริมการกล้าเผชิญ และยอมรับความตายด้วยความสงบ โดยการให้ยอมรับในความจริงของชีวิตเกี่ยวกับความตาย และให้ยึดมั่นในพระเจ้า เมื่อต้องเผชิญกับความตาย ในพระสมณลิขิต

ถึงผู้สูงอายุ (Letter to the Elderly) ได้กล่าวถึงผู้สูงอายุว่า “ท่านสามารถถ่ายทอดปลูกฝังความกล้าหาญ โดยให้คำแนะนำแห่งความรัก การภาวนาแบบเรียบง่าย การเป็นพยานชีวิตที่ยอมรับความทุกข์ด้วยความอดทน” (คณะกรรมการคาทอลิกเพื่อผู้สูงอายุ, 2003) ดังนั้นผู้สูงอายุจึงมีความกล้าหาญในการที่จะต้องเผชิญกับความทุกข์ ความเจ็บป่วย หรือความตาย ด้วยความเชื่อ และไว้วางใจในพระผ่านทาง การภาวนาในชีวิตประจำวัน และสิ่งนี้เองที่พระสมณสาสน์ พระวรสารแห่งชีวิต (Evangelium Vitae) ได้กล่าวว่า “ผู้สูงอายุจึงสามารถเป็นบ่อเกิดแห่งความฉลาดรอบรู้ และเป็นสักขีพยานถึงความหวังและความรัก” (EV.94) ดังนั้น สักขีพยานของความรักจึงออกมาในรูปแบบของความกล้าที่จะออกจากตนเอง ในการอุทิศตน เสียสละ ช่วยเหลือผู้อื่น และความหวังของผู้สูงอายุจึงไม่ใช่เพื่อในโลกนี้เท่านั้น แต่เป็นสักขีพยานถึงความหวัง ในชีวิตนิรันดร์ ซึ่งสิ่งนี้เองที่ได้ถ่ายทอดให้กับลูกหลานถึงความหวังที่แท้จริง

3. บทบาทด้านการส่งเสริมการเข้าร่วมในพิธีกรรมและปฏิบัติศาสนกิจ จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล สรุปได้ว่า ชมรมผู้สูงอายุ วัดนักบุญยอห์น บัปติสต์ แม่เฒ่า จังหวัดแม่ฮ่องสอน สังกัดมณฑลเชียงใหม่ ได้ปฏิบัติตามบทบาทที่ 3 การส่งเสริมการเข้าร่วมใน

พิธีกรรมและการปฏิบัติศาสนกิจ ซึ่งผู้สูงอายุได้ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในพิธีกรรม โดยการบอกกล่าวลูกหลานให้ไปอ่านพระคัมภีร์ และช่วยมิสซากันทั้งในวันธรรมดาและวันอาทิตย์ และมีการสนับสนุนทุนการศึกษาในกิจกรรมเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในพิธีกรรมด้วย ผู้สูงอายุยังส่งเสริมการรับศีลลอภัยบาป และศีลมหาสนิท โดยบอกกล่าวให้ลูกหลานรับศีลลอภัยบาป และศีลมหาสนิทเสมอ และเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับลูกหลานด้วย อีกทั้งผู้สูงอายุยังส่งเสริมการมีส่วนร่วมในชุมชนคริสตชน โดยการบอกกล่าวแก่ลูกหลานให้มี ส่วนร่วมในพิธีกรรมและศาสนกิจต่างๆ เสมอ และลูกหลานบางคนไม่จำเป็นต้องส่งเสริมแล้ว เพราะเขาจะร่วมกิจกรรมต่างๆ เสมออยู่แล้ว ส่วนการส่งเสริมเกี่ยวกับการจาริกแสวงบุญให้กับบรรดาลูกหลานในชุมชนนั้น มีการส่งเสริมค่อนข้างน้อยมาก มีเพียงแค่บางคนที่บอกกล่าวให้ลูกหลานได้ไปจาริก แสวงบุญ และผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่ไม่รู้จักเกี่ยวกับการอบรมตนเองในการรำพึงภาวนา การเข้าเฝ้า การฝึกปฏิบัติชีวิตจิต จึงส่งผลให้ไม่มีการส่งเสริมในเรื่องดังกล่าวแก่ชุมชนคริสตชน

ในเอกสารของพระศาสนจักรเรื่องศักดิ์ศรีของผู้สูงอายุและภารกิจในพระศาสนจักรและในโลก (The Dignity of Older People and Their Mission in the Church and

in the World) ได้กล่าวว่า “ในด้านพิธีกรรม ผู้สูงอายุยังสามารถบริการในส่วนนี้ได้ หากได้รับการฝึกฝนอบรมอย่างเหมาะสม พวกเขาสามารถเป็นสังฆานุกรถาวร และประกอบพันธกิจของผู้อ่านพระคัมภีร์ และช่วยข้างพระแท่นในพิธีบูชาขอบพระคุณ ทั้งยังทำหน้าที่พิเศษในการแจกลีลา และมีบทบาทผู้นำในวจนพิธีกรรม ทั้งยังสามารถส่งเสริมการอุทิศตนต่อศีลมหาสนิทในรูปแบบต่างๆ และการอุทิศตนในรูปแบบอื่นๆ โดยเฉพาะต่อพระนางมารีย์ และต่อบรรดานักบุญทั้งหลาย นอกจากนี้ เป็นการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการเฉลิมฉลองศีลศักดิ์สิทธิ์แห่งการคืนดี และในการจาริกแสวงบุญ การเข้าเฝ้า และการฝึกปฏิบัติชีวิตจิตอีกด้วย” (Pontifical Council for the Laity documents, 1998) ดังนั้น การตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนในพิธีกรรมที่พระศาสนจักร ได้แนะนำจึงเป็นสิ่งที่ผู้สูงอายุได้ปฏิบัติตามโดยผ่านทาง การรับผิดชอบในด้านพิธีกรรมในวันอาทิตย์ที่ 3 ของแต่ละเดือน ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้กับลูกหลานที่เป็นคริสตชนตระหนักในความรับผิดชอบและการมีส่วนร่วมในพิธีกรรมต่างๆ ด้วยเดียวกัน ใน “การมีส่วนร่วมในพิธีกรรมและศีลศักดิ์สิทธิ์ และการมีส่วนร่วมในชุมชนคริสตชน” (Pontifical Council for the Laity documents, 1998)

4. บทบาทด้านการส่งเสริมกิจกรรมภายในชุมชนคริสตชน จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล สรุปได้ว่า ชมรมผู้สูงอายุ วัดนักบุญยอห์น บัปติสต์ แม่โจ จังหวัดแม่ฮ่องสอน สังฆมณฑลเชียงใหม่ ได้ปฏิบัติตามบทบาทที่ 4 การส่งเสริมกิจกรรมภายในชุมชนคริสตชน ผู้สูงอายุได้มีบทบาทในการส่งเสริมการอุทิศตนช่วยงานในองค์กรต่างๆ ของวัด โดยการบอกกล่าว ชี้แนะ และมอบหมายให้คริสตชนช่วยงานและรับผิดชอบในงานต่างๆ และผู้สูงอายุมีความปรารถนาที่จะให้มีคนมาช่วยงานที่มากกว่าที่เป็นอยู่ นอกจากนั้นผู้สูงอายุยังส่งเสริมลูกหลานในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นทุกเพศทุกวัย โดยการบอกกล่าวให้รักกันและกัน สามัคคีกัน ดูแลกัน ช่วยเหลือกัน รู้จักเคารพ ให้เกียรติผู้สูงอายุ และเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับลูกหลาน อีกทั้งยังส่งเสริมการช่วยเหลือสนับสนุนกิจกรรมภายในชุมชน โดยการบอกกล่าวให้ลูกหลาน และสนับสนุนให้ช่วยงานเต็มที่ หากมีการขอทุนในกิจกรรมต่างๆ ยินดีที่จะช่วยสนับสนุนและให้ลูกหลานช่วยตามความสามารถที่มี และผู้สูงอายุยังส่งเสริมในการเปิดต้อนรับความร่วมมือของผู้คนในชุมชนด้วยความเคารพและให้การยอมรับกัน โดยเปิดต้อนรับคนรุ่นใหม่ให้เขามีบทบาทและช่วยงานในกิจกรรมหรือกลุ่มต่างๆ ของชุมชน และจะเตือนให้มีการเคารพให้เกียรติกันและกัน

ในเอกสารพระศาสนจักร ศักดิ์ศรีของผู้สูงอายุและภารกิจในพระศาสนจักรและในโลก (The Dignity of Older People and Their Mission in the Church and in the World) ได้กล่าวว่า “ผู้สูงอายุจึงพบสนามงานมากมายในการอบรมตนเอง การอุทิศตน และการอภิบาลในองค์กรต่างๆ มากมายที่มีอยู่ในวัดของเรา พวกเขากลายเป็นผู้ที่สนับสนุนกิจกรรมภายในของชุมชน คริสตชน (องค์กรต่างๆ ของวัด)” (Pontifical Council for the Laity documents, 1998) ดังนั้น การตระหนักถึงบทบาทที่จะช่วยงานต่างๆ ของกิจกรรมภายในชุมชนเป็นสิ่งที่ผู้สูงอายุสามารถช่วยเหลือได้ตามกำลังของแต่ละคน และการเข้าร่วมในองค์กรต่างๆ ของวัดเป็นสิ่งที่ได้รับการยอมรับจากบรรดาลูกหลาน นอกจากนี้ บทบาทของผู้สูงอายุจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทที่จะส่งเสริมกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน และส่งเสริมให้ลูกหลานมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ โดยผ่านทาง การมอบหมายงานให้กับคริสตชนลูกหลาน และการส่งเสริมกิจกรรมนั้นยังออกมาทั้งในรูปแบบของพลังกำลังและการสนับสนุนด้านปัจจัยต่างๆ ตามความสามารถของแต่ละคน

เอกสารพระศาสนจักร ศักดิ์ศรีของผู้สูงอายุและภารกิจในพระศาสนจักรและในโลก (The Dignity of Older People and Their

Mission in the Church and in the World) ยังได้กล่าวอีกว่า “การสมานฉันท์ระหว่างชนวัยที่ต่างกัน บรรดากลุ่มเยาวชน สมาคม หรือ ขบวนการต่างๆ ของวัด ต้องเรียนรู้ที่จะแสดงความสัมพันธ์ต่อผู้สูงอายุในชุมชน ความสัมพันธ์ระหว่างชนวัยต่าง ๆ นี้ ยังแสดงออกได้โดยการเป็นเพื่อนซึ่งผู้เยาว์สามารถมอบให้แก่ผู้อาวุโสได้ ผู้เยาว์มีโอกาสที่จะมีส่วนร่วมกับผู้สูงอายุ และชื่นชมประสบการณ์อบรมหล่อหลอม และได้รับการช่วยเหลือพัฒนาในจิตสำนึกในสังคมที่เต็มไปด้วยความเห็นแก่ตัว วัตถุนิยม บริโภคนิยม จนกลายเป็นเยาวชนใหม่ที่เห็นคุณค่าของการไม่เห็นแก่ตัว การอุทิศตน มิตรภาพ การยอมรับ และการเคารพ” (Pontifical Council for the laity documents, 1998) ดังนั้น โดยผ่านทางกิจกรรมที่กระทำร่วมกันระหว่างผู้สูงอายุและลูกหลานคริสตชน จึงเป็นโอกาสที่จะเป็นการสร้างความสัมพันธ์ และเป็นการเชื่อมความสัมพันธ์ของคนในชุมชนทุกวัย เป็นโอกาสที่ผู้สูงอายุจะถ่ายทอดวิชาความรู้จากประสบการณ์ที่ได้สั่งสมมา และเป็นโอกาสที่จะทำให้เกิดการยอมรับและให้ความเคารพกันของคนต่างวัยกัน ผ่านทางกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน ดังเช่นในเอกสารพระศาสนจักร ศักดิ์ศรีของผู้สูงอายุและภารกิจในพระศาสนจักรและในโลก (The Dignity of Older People and Their Mission in the Church and in the

World) ที่ได้กล่าวเสริมอีกว่า “ในการมีส่วนร่วมของชุมชนวัดนั้น ก็ได้รับเรียกให้ตอบสนองต่อการมีส่วนร่วมมากขึ้นของผู้สูงอายุในพระศาสนจักร โดยการหันไปหา ‘พระพร’ ที่ผู้สูงอายุมีในฐานะประจักษ์พยานถึง ธรรมประเพณีแห่งความเชื่อ (สดด 44:2, อพย 12:26-27) เป็น ‘อาจารย์แห่งปรีชาญาณของชีวิต’ (บสร 6:34, 8:11-12) และ ‘ผู้ทำงานด้านเมตตาธรรม’ ดังนั้น ชุมชนวัดจะต้องหันมาทบทวนงานอภิบาลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ และเปิดกว้างต้อนรับการมีส่วนร่วมและการร่วมมือของพวกเขา” (Pontifical Council for the Laity documents, 1998)

5. บทบาทด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณี จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสรุปได้ว่าชมรมผู้สูงอายุ วัดนักบุญยอห์น บัปติสต์ แม่โจ จังหวัดแม่ฮ่องสอน สังคมชนบทเชียงใหม่ ได้ปฏิบัติตามบทบาทที่ 5 การส่งเสริมวัฒนธรรม ประเพณีผู้สูงอายุมีบทบาทในการส่งเสริมวัฒนธรรมและประเพณีที่ดีงามโดยการส่งเสริมให้มีการแต่งกายชุดประจำเผ่า การเรียนรู้ภาษาของตนเอง การขับลำนำ การรำดาบและกระบอง การถ่ายทอดนิทานพื้นบ้าน การทำไร่หมุนเวียน สมุนไพร การสอนเกี่ยวกับการจักสาน การถักทอ การสืบทอดการรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ การยึดมั่นในคำสอนของศาสนา และคำสอนของผู้สูงอายุ อีกทั้ง การปลูกจิตสำนึกในคุณค่าประวัติศาสตร์ของชุมชน โดยมี

การจัดระเบียบเรียงและบอกกล่าวให้กับลูกหลานได้รับรู้ และให้รู้จักประวัติของครอบครัวและวงศ์ตระกูลด้วย

พระสมณลิขิตถึงผู้สูงอายุ (Letter to the Elderly) ได้กล่าวว่า “ผู้สูงอายุยังเป็น ‘ผู้พิทักษ์ ความทรงจำร่วมของเรา’” (คณะกรรมการคาทอลิกเพื่อผู้สูงอายุ, 2003) ซึ่งผ่านทางวัฒนธรรมและประเพณีต่างๆ โดยเฉพาะวัฒนธรรมประเพณีของชนเผ่าปกาเกอะญอนั้น ได้รับการสืบทอดต่อมาจากบรรดาผู้สูงอายุที่ถ่ายทอดให้กับลูกหลาน เป็นคุณค่าทั้งด้านร่างกาย จิตใจและจิตวิญญาณของ ความเป็นชนเผ่า และในพระสมณสาสน์ พระวรสารแห่งชีวิต (Evangelium Vitae) ได้กล่าวเสริมอีกว่า “ความปรีชาและประสบการณ์ของผู้สูงอายุที่จะเป็นบ่อเกิดของการช่วยเสริมสร้างครอบครัวและสังคมมนุษย์ให้แข็งแรงยิ่งขึ้น” (ยอห์น ปอล ที่ 2, 2550) ทั้งนี้ เพราะรากเหง้าของบุคคลแต่ละบุคคลมีความแตกต่างกัน และรากเหง้าของชนเผ่าปกาเกอะญอนั้น มีปรีชาญาณและภูมิความรู้ของผู้สูงอายุที่เป็นบรรพบุรุษของเราได้ก่อสร้างขึ้นมาให้ เพื่อให้ส่งต่อให้กับลูกหลานในแต่ละช่วงอายุ เหตุนี้ผู้สูงอายุในปัจจุบันนี้ โดยเฉพาะผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุ จึงส่งเสริมให้ลูกหลานในการเรียนรู้วัฒนธรรม ประเพณีต่างๆ และให้ลูกหลานเห็นคุณค่าในเรื่องดังกล่าว

บทบาทและการปฏิบัติตามบทบาทของผู้สูงอายุในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม
ตามหลักคำสอนพระศาสนจักรคาทอลิกสำหรับชุมชนคริสตชน กรณีศึกษาชมรมผู้สูงอายุ
วัดนักบุญยอห์น บัปติสต์ แม่เฒ่า จังหวัดแม่ฮ่องสอน สังกัดมณฑลเชียงใหม่

ในเอกสารพระศาสนจักรเรื่อง “ศักดิ์ศรี
ของผู้สูงอายุและภารกิจในพระศาสนจักรและ
ในโลก” (The Dignity of Older People
and Their Mission in the Church and
in the World) ได้ยืนยันเรื่องนี้ว่า “ผู้สูงอายุ
นั้นเป็นความทรงจำ ที่ส่งต่อไปสู่คนรุ่นหนึ่ง
ผู้สูงอายุเป็นประวัติศาสตร์ซึ่งหากคนรุ่นใหม่ที่ไม่
กำลังสูญเสียความรู้สึกนึกคิดทางประวัติศาสตร์
นี้ จะทำให้เขาขาดความสำนึกในเอกลักษณ์
ของตน ซึ่งสังคมที่ลดคุณค่าความสำนึกใน
ประวัติศาสตร์ จะทำให้สังคมนั้นขาดความรับผิดชอบ
ในการอบรมหล่อหลอมเยาวชน” (Pontifical Council for the Laity documents, 1998) ดังนั้น บทบาทในการส่งเสริม
ให้บรรดาลูกหลานได้ตระหนักถึงประวัติศาสตร์
ของตนเอง ชุมชน และประเทศชาตินั้น ผู้สูง
อายุจึงถ่ายทอดผ่านทางการสอน การเล่าเรื่อง
ราว และปลูกจิตสำนึกให้เห็นคุณค่าของประวัติ
ศาสตร์ที่เป็นเอกลักษณ์ของตน ดังในพระสมณ
ลิขิตเตือนใจ “ความปิติยินดีแห่งความรัก”
(Amoris Laetitia) ที่ได้กล่าวว่า “การได้ฟัง
ผู้สูงอายุเล่าเรื่องราวของพวกท่านในอดีตนั้น
เป็นผลดีต่อเด็กๆ และคนหนุ่มสาว มันทำให้
พวกเขาารู้สึกเชื่อมโยงกับประวัติความเป็นมา
ของครอบครัว กับเพื่อนบ้านและกับประเทศ
ของพวกเขา” (AL.193) (ฟรังซิส, 2017)

แนวทางการส่งเสริมบทบาทของผู้สูงอายุ

1. ส่งเสริมให้กลุ่มผู้สูงอายุมีบทบาทใน
การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมตามหลักคำ
สอนพระศาสนจักรคาทอลิกแก่ชุมชนคริสตชน
อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการเป็นแบบอย่าง
การถ่ายทอดความเชื่อ และการเสริมสร้าง
ความเชื่อให้กับลูกหลานและชุมชน ทั้งนี้เพราะ
ผู้สูงอายุจะได้เป็นประจักษ์พยานด้วยชีวิต
โดยการแบบอย่างที่ดีในการเข้าร่วมในพิธีกรรม
ต่างๆ เช่น การสวดภาวนาเช้า และการร่วมพิธี
บูชาขอบพระคุณในตอนเย็น เป็นต้น และเป็น
ผู้นำในการสวดภาวนาในโอกาสต่างๆ เช่น การ
ก่อสวดสายประคำในเดือนตุลาคม ซึ่งเป็น
เดือนแห่งสายประคำ เป็นต้น นอกจากนั้นเพื่อ
ให้ผู้สูงอายุจะได้มีบทบาทในการเป็นผู้นำสวด
ภายในบ้านของตนเอง เพื่อขอพรให้กับลูก
หลานในโอกาสต่างๆ ซึ่งจะเป็นการถ่ายทอด
ความเชื่อในระดับพื้นฐาน คือระดับครอบครัว
และไปสู่ระดับชุมชนในโอกาสอื่นๆ ต่อไป สอด
คล้องกับที่พระสมณลิขิตถึงผู้สูงอายุ (Letter
to the Elderly) ได้ระบุไว้ว่า ชุมชนคริสตชน
จะได้รับประโยชน์จากผู้สูงอายุ เช่น “การ
ประกาศข่าวดี” ซึ่งในหลายครอบครัวนั้น ผู้สูง
อายุมีบทบาทในการเป็นผู้สอนความเชื่อให้กับ
ลูกหลาน (คณะกรรมการคาทอลิกเพื่อผู้สูง
อายุ, 2003)

2. เปิดโอกาสให้กลุ่มผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วมในพิธีกรรม และมีโอกาสไปร่วมฉลองวัดหรือฉลองในโอกาสพิเศษต่างๆ ที่วัดใกล้เคียงจัดขึ้น ทั้งนี้เพราะเป็นการส่งเสริมบทบาทด้านการเข้าร่วมพิธีกรรมและการปฏิบัติศาสนกิจ โดยให้ผู้สูงอายุจะได้มีบทบาทในพิธีกรรมมากขึ้น เช่น การอ่านบทอ่าน การเป็นผู้นำสวดการเป็นผู้ก่อเพลง เป็นต้น และเพื่อให้ผู้สูงอายุจะได้เป็นแบบอย่างในการปฏิบัติศาสนกิจต่างๆ เช่น การรับศีลอุปัชฌาย์ การรับศีลมหาสนิท เป็นต้น และควรมีการจัดพิธีกรรมที่เอื้อต่อการส่งเสริมบทบาทของผู้สูงอายุ เช่น การจัดให้สัปดาห์ที่ 3 ของทุกๆ เดือน ซึ่งทางสภาภิบาลวัดจะมอบหมายหน้าที่ในพิธีกรรมต่างๆ ให้กับผู้สูงอายุได้รับผิดชอบ เป็นต้น ซึ่งสิ่งนี้จะเป็นตัวช่วยให้กับลูกหลานได้เห็นอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม อีกทั้งมีการจัดให้มีการจาริกแสวงบุญ ไปวัดอื่นๆ หรือหมู่บ้านอื่นๆ ที่มีกิจกรรมเกี่ยวกับความเชื่อของชุมชน เช่น การฉลองความเชื่อของชุมชน 50 ปี หรือการจาริกแสวงบุญวัดที่มีการกำหนดให้สามารถรับพระคุณการุณย์ในโอกาส 350 ปี มิสซังสยาม เป็นต้น สอดคล้องกับที่เอกสารของพระศาสนจักรเรื่อง ศักดิ์ศรีของผู้สูงอายุและการกิจในพระศาสนจักรและในโลก (The Dignity of Older People and Their Mission in the Church and in the World) ได้ระบุไว้ว่า “ในด้านพิธีกรรม ผู้สูงอายุยังสามารถบริการ

ในส่วนนี้ได้ หากได้รับการฝึกฝนอบรมอย่างเหมาะสม พวกเขาสามารถเป็นสังฆานุกรถาวรและประกอบพันธกิจของผู้อ่านพระคัมภีร์ และช่วยข้างพระแท่นในพิธีบูชาขอบพระคุณ ทั้งยังทำหน้าที่พิเศษในการแจกศีล และมีบทบาทผู้นำในวจนพิธีกรรม ทั้งยังสามารถส่งเสริมการอุทิศตนต่อศีลมหาสนิทในรูปแบบต่างๆ และการอุทิศตนในรูปแบบอื่นๆ โดยเฉพาะต่อพระนางมารีย์ และต่อบรรดานักบุญทั้งหลาย นอกจากนั้น เป็นการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการเฉลิมฉลองศีลศักดิ์สิทธิ์แห่งการคืนดีและการจาริกแสวงบุญ การเข้าเฝ้า และการฝึกปฏิบัติชีวิตจิตอีกด้วย” (Pontifical Council for the Laity documents, 1998)

3. สนับสนุนการร่วมมือกันระหว่างกลุ่มผู้สูงอายุและกลุ่มอื่นๆ เช่น เยาวชน ในการเสียสละอุทิศตนเพื่อส่วนรวม เช่น การเยี่ยมผู้ป่วย ทั้งนี้เพราะกลุ่มผู้สูงอายุจะได้มีบทบาทด้านการมีส่วนร่วมกิจกรรมภายในชุมชน โดยการกำหนดให้ผู้สูงอายุได้เข้ามาเป็นสมาชิกขององค์กรต่างๆ ของวัด เช่น สภาภิบาลวัด กลุ่มพลมารีย์ กลุ่มแบ่งปันพระวาจา เป็นต้น เพื่อเป็นการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างคนต่างวัยในชุมชน และเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีให้มากยิ่งขึ้น อีกทั้ง ยังเป็นโอกาสที่ผู้สูงอายุจะได้มีบทบาทในการแบ่งปันประสบการณ์ ในการทำงานที่พวกเขาได้รับจากบรรดามิชชันนารีอีกด้วย สอดคล้องกับที่เอกสารพระศาสนจักร

ศักดิ์ศรีของผู้สูงอายุและภารกิจในพระศาสนจักรและในโลก (The Dignity of Older People and Their Mission in the Church and in the World) ได้ระบุไว้ว่า “ผู้สูงอายุจึงพบสนามงานมากมายในการอบรมตนเอง การอุทิศตน และการอภิบาลในองค์กรต่างๆ มากมายที่มีอยู่ในวัดของเรา พวกเขากลายเป็นผู้ที่สนับสนุนกิจกรรมภายในของชุมชนคริสตชน (องค์กรต่างๆ ของวัด)” (Pontifical Council for the Laity documents, 1998) ทั้งยังได้กล่าวอีกว่า “การสมานฉันท์ระหว่างชนวัยที่ต่างกัน บรรดากลุ่มเยาวชน สมาคม หรือ ขบวนการต่างๆ ของวัด ต้องเรียนรู้ที่จะแสดงความสัมพันธ์ต่อผู้สูงอายุในชุมชน ความสัมพันธ์ระหว่างชนวัยต่างกันนี้ ยังแสดงออกได้โดยการเป็นเพื่อน ซึ่งผู้เยาว์สามารถมอบให้แก่ผู้อาวุโสได้ ผู้เยาว์มีโอกาสที่จะมีส่วนร่วมกับผู้สูงอายุ และชื่นชมประสบการณ์อบรมหล่อหลอม และได้รับการช่วยเหลือพัฒนาในจิตสำนึกในสังคมที่เต็มไปด้วยความเห็นแก่ตัว วัตถุนิยม บริโภคนิยม จนกลายเป็นเยาวชนใหม่ที่เห็นคุณค่าของการไม่เห็นแก่ตัว การอุทิศตน มิตรภาพ การยอมรับ และการเคารพ” (Pontifical Council for the laity documents, 1998)

4. ส่งเสริมให้กลุ่มผู้สูงอายุได้มีโอกาสในการแบ่งปัน ถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาแก่เยาวชน ชุมชน และสังคมในวงกว้างมากขึ้น เช่น ความสามารถในการเล่นเทเบิลเทนนิส การขับ

ลำนำ การรำดาบ รำกระบอง การตัดเย็บเสื้อผ้า และการจักสาน ทั้งนี้เพราะผู้สูงอายุเป็นผู้ที่สะสมประสบการณ์ความรู้ต่างๆ มากมาย จึงควรให้ผู้สูงอายุได้มีบทบาทถ่ายทอดความรู้ในโรงเรียน และในกิจกรรมต่างๆ ของทั้งโรงเรียนและชุมชน เช่น การสอนการรำดาบ การรำกระบอง การเล่นเทเบิลเทนนิส (ดนตรีพื้นบ้านของปกากะญอ) การจักสาน เป็นต้น และในวันหยุดสุดสัปดาห์ยังเป็นโอกาสให้ผู้สูงอายุได้ถ่ายทอดภาษาเขียน ภาษาอ่าน บทเพลง หรือนิทานพื้นบ้านให้กับลูกหลาน หรือในการจัดค่ายภาคฤดูร้อนของแต่ละครั้ง นอกจากนั้น ยังสามารถมอบหมายหน้าที่ให้กับผู้สูงอายุในการสอนเรื่องอื่นๆ เช่น สมุนไพร การดำรงชีวิตในป่า เป็นต้น เพื่อให้เด็กจะได้เห็นถึงคุณค่าและรักในวัฒนธรรมและประเพณีต่างๆ ของตนเอง สอดคล้องกับที่เอกสารพระศาสนจักรเรื่อง “ศักดิ์ศรีของผู้สูงอายุและภารกิจในพระศาสนจักรและในโลก” (The Dignity of Older People and Their Mission in the Church and in the World) ได้ระบุว่า “ผู้สูงอายุนั้นเป็นความทรงจำที่ส่งต่อไปสู่คนรุ่นหนึ่ง ผู้สูงอายุเป็นประวัติศาสตร์ ซึ่งหากคนรุ่นใหม่ที่กำลังสูญเสียความรู้สึกนึกคิดทางประวัติศาสตร์นี้ จะทำให้เขาขาดความสำนึกในเอกลักษณ์ของตน ซึ่งสังคมที่ลดคุณค่าความสำนึกในประวัติศาสตร์จะทำให้สังคมนั้นขาดความรับผิดชอบในการอบรมหล่อหลอมเยาวชน” (Pontifical Council for the Laity documents, 1998)

5. เปิดโอกาสให้กลุ่มผู้สูงอายุมีส่วนร่วมและบทบาทในการพัฒนาชุมชน ทั้งนี้เพราะกิจกรรมต่างๆ ภายในชุมชนนั้น เป็นสิ่งที่ผู้สูงอายุได้เคยมีประสบการณ์การทำงานและการจัดกิจกรรมต่างๆ มาแล้ว ผู้สูงอายุจะเป็นอีกหนึ่งแรงที่จะสามารถช่วยเหลือได้ตามกำลังของตน นอกจากนี้ ผู้สูงอายุจะเป็นผู้ที่ส่งเสริมกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน ทั้งทางด้านประสบการณ์ ความรู้ และด้านการสนับสนุนในปัจจุบันต่างๆ อีกด้วย สอดคล้องกับที่เอกสารพระศาสนจักร ศักดิ์ศรีของผู้สูงอายุและภารกิจในพระศาสนจักรและในโลก (The Dignity of Older People and Their Mission in the Church and in the World) ที่ได้ระบุว่า “ในการมีส่วนร่วมของชุมชนวัดนั้น ก็ได้รับเรียกให้ตอบสนองต่อการมีส่วนร่วมมากขึ้นของผู้สูงอายุในพระศาสนจักร โดยการหันไปหา ‘พระพร’ ที่ผู้สูงอายุมีในฐานะประจักษ์พยานถึงธรรมประเพณีแห่งความเชื่อ (สดด 44:2, อพย 12:26-27) เป็น ‘อาจารย์แห่งปรีชาญาณของชีวิต’ (บสร 6:34, 8:11-12) และ ‘ผู้ทำงานด้านเมตตาธรรม’ ดังนั้น ชุมชนวัดจะต้องหันมาทบทวนงานอภิบาลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ และเปิดกว้างต้อนรับการมีส่วนร่วมและการร่วมมือของพวกเขา” (Pontifical Council for the Laity documents, 1998)

6. จัดหาอุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุ เช่น รถเข็น (Wheelchair) สำหรับผู้สูงอายุที่มีข้อจำกัดในการเดินทาง (โดยเฉพาะการเดินทางเข้าวัด) ทั้งนี้เพราะผู้สูงอายุที่แม้จะมีข้อจำกัดในกายภาพ แต่ยังเป็นแบบอย่างในการเอาใจใส่ต่อความเชื่อ ซึ่งแบบอย่างนี้จะส่งผลต่อชุมชนให้เกิดการสำนึกและตระหนักคุณค่าด้านจิตใจ ซึ่งก็คือความเชื่อ และในระหว่างเช่นผู้สูงอายุเพื่อเดินทางไปวัดนั้น ยังทำให้เกิดภาพของการแสดงออกถึงความกตัญญูของบรรดาลูกหลานที่มีต่อผู้สูงอายุ อีกทั้งยังเป็นการแลกเปลี่ยนความทรงจำ และประสบการณ์ต่างๆ ให้ลูกหลานได้รับฟัง โดยผ่านทาง การพูดคุยกันและการบอกเล่าเรื่องราวต่างๆ สอดคล้องกับที่พระสมณลิขิตเตือนใจ “ความปิติยินดีแห่งความรัก” (Amoris Laetitia) ที่ได้กล่าวว่า “การได้ฟังผู้สูงอายุเล่าเรื่องราวของพวกท่านในอดีตนั้น เป็นผลดีต่อเด็กๆ และคนหนุ่มสาว มันทำให้พวกเขาารู้สึกเชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของครอบครัวกับเพื่อนบ้านและกับประเทศของพวกเขา” (AL. 193) (ฟรังซิส, 2017) และพระสมณสาสน์พระวรสารแห่งชีวิต (Evangelium Vitae) ยังได้กล่าวอีกว่า “ความปรีชาและประสบการณ์ของผู้สูงอายุที่จะเป็นบ่อเกิดของการช่วยเสริมสร้างครอบครัวและสังคมมนุษย์ให้แข็งแกร่งยิ่งขึ้น” (EV.46) (ยอห์น ปอล ที่ 2, 2550)

บทบาทและการปฏิบัติตามบทบาทของผู้สูงอายุในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม
ตามหลักคำสอนพระศาสนจักรคาทอลิกสำหรับชุมชนคริสตชน กรณีศึกษาชมรมผู้สูงอายุ
วัดนักบุญยอห์น บัปติสต์ แม่เฒ่า จังหวัดแม่ฮ่องสอน สังกัดมณฑลเชียงใหม่

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้

นอกเหนือจากแนวทางการส่งเสริมบทบาทและการปฏิบัติตามบทบาทของผู้สูงอายุในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมตามหลักคำสอนพระศาสนจักรคาทอลิกแก่ชุมชนคริสตชนที่ได้จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้แล้ว ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. ควรมีการส่งเสริมบทบาทของผู้สูงอายุในระดับครอบครัว เช่น การเป็นผู้นำสวดในโอกาสวันสำคัญ การเป็นผู้ช่วยพรบุดรหลานในโอกาสสำคัญของลูกหลานแต่ละคน เป็นต้น เพื่อเป็นการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างคนแต่ละช่วงอายุในครอบครัว และเพื่อบุตรหลานจะได้สัมผัสถึงปรัชญาคุณค่าที่มาจากประสบการณ์ของผู้สูงอายุที่ได้สะสมมาตลอดชีวิต

2. ควรมีการกำหนดและให้บทบาทผู้สูงอายุร่วมกับบรรดาเด็กๆ และเยาวชนในกิจกรรมทางศาสนา เช่น พิธีกรรมหรือการปฏิบัติศาสนกิจต่างๆ เพื่อเป็นการสืบทอดและส่งต่อความเชื่อโดยผ่านทางกิจกรรมที่มีการปฏิบัติร่วมกันและเป็นการเสริมสร้างการดูแลกันและกันระหว่างคนต่างวัย ซึ่งจะกลายเป็นการแสดงความรักต่อบรรดาผู้อาวุโสหรือผู้สูงอายุ และเป็นภาพประทับใจแก่บรรดาชนรุ่นหลังด้วย

3. ในการจัดกิจกรรมของชุมชนแต่ละครั้ง ทั้งในส่วนของทางศาสนา โรงเรียน หรือภาครัฐ ควรส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้มีบทบาทในการแสดงความสามารถ เช่น การรำดาบ การรำกระบอง การเล่านิทานพื้นบ้าน เป็นต้น

ทั้งนี้เพื่อเป็นการสืบทอดภูมิปัญญาพื้นบ้านและวัฒนธรรมประเพณีต่างๆ ให้กับบรรดาลูกหลาน

4. ควรจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาปกากะญอของชุมชนที่จะเป็นแหล่งรวบรวมภูมิปัญญาและความรู้ในแขนงต่างๆ ทั้งนี้เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับลูกหลาน ชุมชน และชุมชนใกล้เคียง สังคม และประเทศชาติต่อไป

5. ควรมีการจัดการฝึกอบรมชีวิตฝ่ายจิตให้กับผู้สูงอายุ เช่น การสัรมจิตภาวนา การเข้าเงียบ เป็นต้น เพื่อเป็นส่งเสริมให้ผู้สูงอายุจะมีความสุขสงบในบั้นปลายของชีวิตและมีจิตยึดมั่นในความเชื่อของเขา

6. ควรมีการส่งเสริมสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุในการปฏิบัติตามบทบาทของความเป็นคริสตชน และบทบาทการเป็นแบบอย่างด้านความเชื่อ โดยการจัดหาอุปกรณ์อำนวยความสะดวก เช่น รถเข็น (Wheelchair) เป็นต้น เพื่อผู้สูงอายุจะสามารถปฏิบัติตามบทบาทของตัวเองได้ดี และส่งเสริมหรือถ่ายทอดความเชื่อโดยผ่านทางความเป็นประจักษ์พยานด้วยชีวิตของพวกเขา

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการอภิบาลผู้สูงอายุตามหลักคำสอนของพระศาสนจักรคาทอลิก

2. ควรศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการส่งเสริมและอบรมชีวิตฝ่ายจิตแก่ผู้สูงอายุ ตามแนวทางของพระศาสนจักรคาทอลิก

บรรณานุกรม

คณะกรรมการคาทอลิกเพื่อคริสตศาสนธรรม แผนกพระคัมภีร์. (2550). **พระคัมภีร์ภาคพันธสัญญาใหม่**. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.

_____. (2014). **พระคัมภีร์คาทอลิก ฉบับสมบูรณ์**. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.

คณะกรรมการคาทอลิกเพื่อผู้สูงอายุ. (2546). **พระศาสนจักรคาทอลิกกับผู้สูงอายุ**. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.

ทักษิณ คมกฤส, บาทหลวง. (2555). **เชิญฟังพระวาจา**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท เจ สไมล์ ดีไซน์ จำกัด.

ฟรังซิส, พระสันตะปาปา. (2560). **พระสมณลิขิตเตือนใจ ความปิติยินดีแห่งความรัก (AMORIS LAETITIA)**. สถาปรมุขบาทหลวงโรมันคาทอลิกแห่งประเทศไทย, ผู้จัดพิมพ์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อัสสัมชัญ.

_____. (2561). **พระสมณลิขิตเตือนใจ จงชื่นชมยินดีเถิด (GAUDETE ET EXSULTATE)**. สถาปรมุขบาทหลวงโรมันคาทอลิกแห่งประเทศไทย, ผู้จัดพิมพ์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อัสสัมชัญ.

ยอห์น ปอล ที่ 2, พระสันตะปาปา. (2550). **พระสมณสาส์น พระวรสารแห่งชีวิต (EVANGELIUM VITAE)**. สำนักงานเจ้าคณะชาเลเซียน, ผู้จัดพิมพ์. กรุงเทพฯ: ศูนย์วรรณกรรมชาเลเซียน.

มติชนออนไลน์. (2561). “โลกกับความท้าทายของสังคมผู้สูงอายุ”. สืบค้นเมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม 2562. สืบค้นได้จาก: https://www.matichon.co.th/foreign/indepth/news_789840

John Paul II. (2542). “Letter to the Elderly”. Accessed on August 18, 2019. Available from http://w2.vatican.va/content/john-paul-ii/en/letters/1999/documents/hf_jp-ii_let_01101999_elderly.html

Pope Report. (2558). “ลูกหลานที่ไม่ดูแลพ่อแม่และผู้สูงอายุ ถือเป็นบาปหนัก”. สืบค้นเมื่อวันที่ 18 สิงหาคม 2562. สืบค้นได้จาก: https://www.popereport.com/2015/03/blog-post_52.html

Pontifical Council for the laity documents. (2541). “The Dignity of Older People and Their Mission in the Church and in the World”. Accessed on July 20, 2019. available from http://www.vatican.va/roman_curia/pontifical_councils/laity/documents/rc_pc_laity_doc_05021999_older-people_en.html